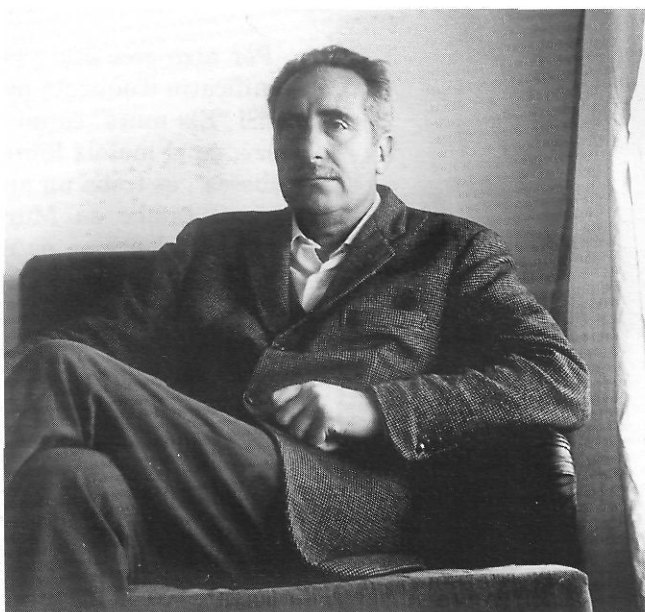

Aproximació a Marià Villangómez traductor

per Alicia Martínez López-Hermosa

Dins la vasta producció literària de Marià Villangómez, aquestes línies faran només referència a la seua obra, madura i elegant, de traducció de versos de l'anglès. Nascut a una família benestant, familiaritzada amb la cultura, Marià Villangómez no tindrà gaires problemes a captar el significat de la poesia francesa, racional i cartesiana, però aquesta altra faceta de l'autor, així com les versions de poesia italiana, requeririen un treball molt més seriós que aquestes línies, que estan només relacionades amb la poesia anglesa.

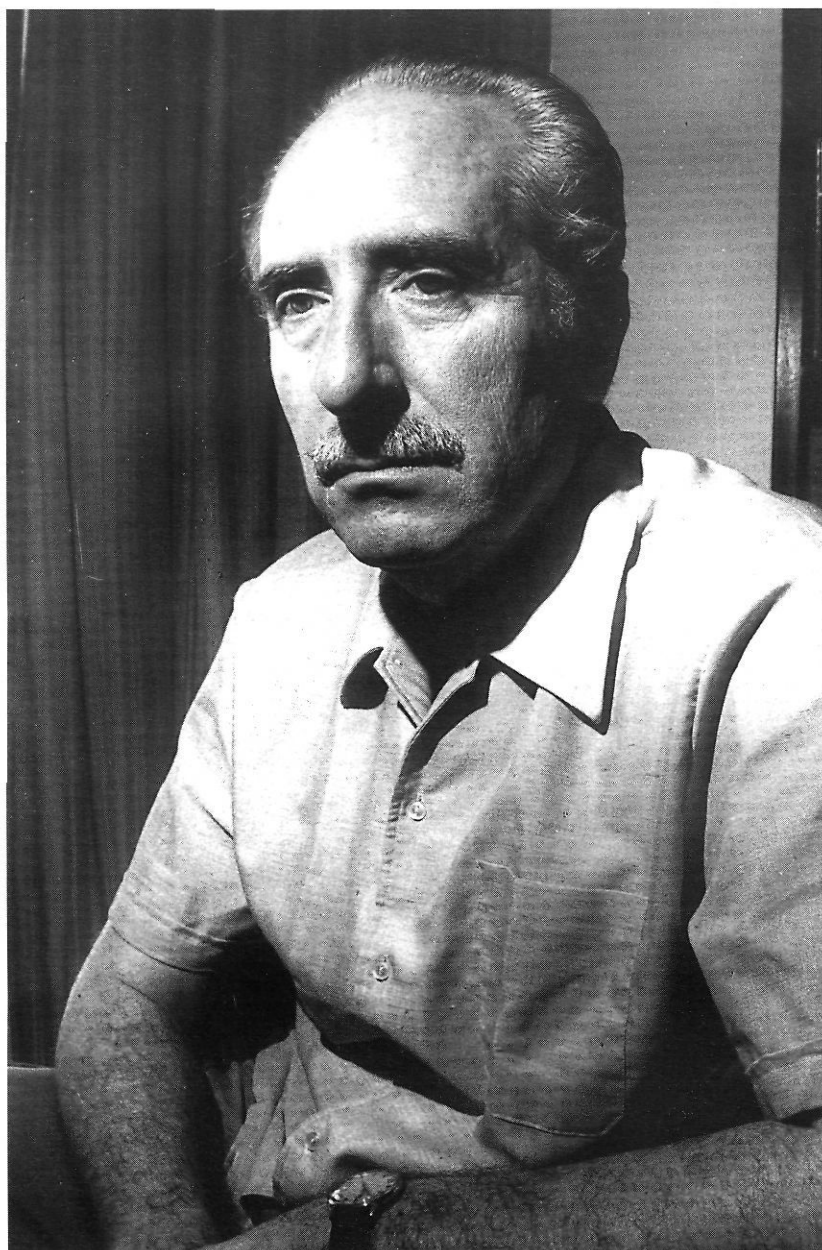
És ben certa la frase que ja s'ha dit en altres moments que per traduir poesia d'una altra llengua fa falta ser poeta; més en el cas de Marià Villangómez, que ofereix un gran ventall de possibilitats donada la seua sensibilitat, riquesa de vocabulari i de registres literaris, a més de ser un excel·lent creador d'imatges. Ell, simbolista, es podria dir, ens porta de la mà per

conduir-nos dins l'ànima del poema, és a dir, dins el cor d'un altre poeta, i tot ell fora de la contemporaneïtat, ja que expressa sentiments universals, veritats que sempre entendrem.

La lliure traducció per part de Villangómez de la peça teatral *Somni d'una nit d'estiu*, de Shakespeare, dona lloc a un món ple de color, adaptat a la mitologia eivissenca. Tant l'obra anglesa com l'eivissenca són optimistes, alegres, plenes de llum de primavera, sense cap amenaça de declivi. *Midnight Summer Dream* celebra l'espplendor i optimisme de l'època d'Elizabeth I, *the Virgin Queen*. Anglaterra se sentia pletòrica, iniciava l'obra d'un imperi cada vegada més gran, és a dir, era plena d'un optimisme contagiós, del qual participen conjuntament l'autor i el modern traductor i adaptador.

Es diu de la literatura anglesa, tant de la prosa com de la poesia, que és una combinació afortunada

de la imaginació celta perfilada consistentment pel domini francès de la forma, és a dir, un aliatge d'emoció i de racionalisme. Les obres de Shakespeare són vives, plenes d'emoció, visuals al cent per cent i enquadrades en el renaixement tardà típic d'Anglaterra. Estem parlant de la segona meitat del segle XVI, però la mort d'Elizabeth sense deixar un hereu directe fa que el país, fins aleshores optimista, quedi una mica insegur, i que l'home es trobi amb ell mateix, sense la protecció de la gran senyora. Així, tenim que el segle XVII entra amb un pessimisme que es fa notar en el seu art. Shakespeare, fins aleshores imaginatiu i amb obres florides d'actors, escriu ara *Coriolanus*, una obra pessimista, amb un únic i pensatós protagonista. El segle XVII és, a tota Europa, un segle difícil, per no dir dolent; hereta les lluites i els dubtes religiosos, els problemes polítics i socials, i tot això acrescut

vegada és per això que al nostre poeta eivissenc li atrauen els poetes anglesos del segle XVII, com Andrew Marvell, amb el seu equilibri purità, però defensor de la tolerància i de la llibertat individual i, com no, amb sentit de la ironia, perquè a la Mediterrània també trobem aquest sentit molt sovint, i és ben present a l'obra de Villangómez.

Sentit del decor, renúncia a l'exhibició de sentiments personals, integració en un patró social que correspon al començament de la revolució científica, van creant un clima més asfixiant cada vegada, que no s'aturarà fins a l'esclat del romanticisme, encara que tenim poemes tan subtils i delicats com els equilibrats d'Andrew Marvell. Tal vegada Marià Villangómez ha afinat aquestes sensacions dins ell davant del canvi que ha sofert el nostre voltant i ha tornat els ulls vers la natura, com els preraphaelites. Podríem dir que Villangómez té un sentit quasi panteista, en el qual Déu, la natura i ell estableixen una relació que no se sap on comença i on acaba (*Sonets de Balansat*), i troba en William Wordsworth un amic, el sentit panteista del qual l'impedeix de vegades entendre l'home com a part de la natura, a diferència del Marià Villangómez de *L'any en estampes*. En el poema *Tinter Abbey* ens trobam amb l'home que sobretot admira la bellesa de les valls, de les flors ballant al vent, de la natura mateixa. Però Wordsworth és un autor de transició; encara que romàntic, manté un sentit del decor, del no mostrar massa les emocions. Aquesta situació es transformarà amb els típics romàntics, Byron, Shelley, Blake i Keats. A través de les versions de poesia de Marià Villangómez, ells ens prenen de la mà i entrem en veritables palaus de cristall on l'home es mostra en tot el seu poder creatiu, amo i senyor d'ell mateix a l'hora d'elevat l'ànima, d'entendre l'home tal qual és, pura part de la natura i tot sentiment, voltejant com un estel entre les diferents capes d'aire. ■

per gelades, anys dolents d'escasses collites, fams i malalties. Aquest ambient el recull John Donne, un poeta metafísic, difícil, amb un gran sentit de l'ingeni a la vegada que religiós, apassionat i, sobretot, intel·ligent.

Marià Villangómez tria un dels dinou *Holy Sonnets* de Donne, que porta el lector a fondàries grosses. Sembla impossible que una ànima es pugui ficar tant dins la d'una altra persona. Si la vida, segons el poeta anglès, és una lluita de sentiments tan gran, si les dones, segons ell, són inconstants i falses,

però no pot viure sense elles, no hi ha per què tenir por a la mort, la constant més típica de l'home, sinó que s'ha d'intentar de treure-li importància i demostrar que, encara que se'ns emporti, la mort no acaba amb nosaltres, sinó que ens condueix a una altra vida. La bella traducció d'aquest sonet, que requereix una acceptació de tot, una comprensió de les nostres grans i petites pors, dels nostres sentiments, a vegades ben desiguals, ens dóna una idea de la maduresa de Marià Villangómez i dels seus registres anímics i literaris. I tal